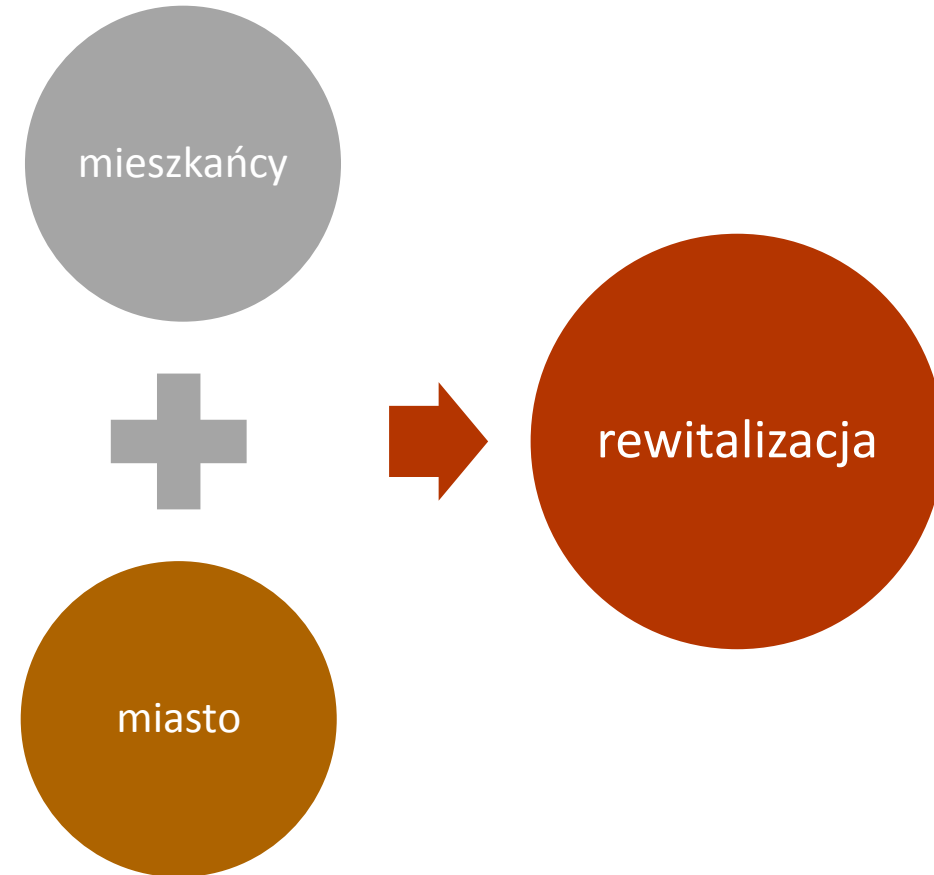

KRYTERIUM TOŻSAMOŚCI MIEJSCA W REWITALIZACJI MIAST

Prof. zw. dr hab. inż. arch. Zbigniew Paszkowski
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
Wydział Budownictwa i Architektury
prof.paszkowski@gmail.com

Humanistyczne aspekty rewitalizacji miast

Tworzenie przestrzeni dla ludzi w mieście

Struktura pojęcia „miejsce” wg Davida Cantera

Charakterystyczne
wnętrze miejskie z
zagospodarowaniem
przestrzeni i semantyką.

Modele relacji człowiek - przestrzeń

- **Wolfflin (1886):**

- doświadczenie fizyczności poprzez cielesność

- doświadczenie architektury, przestrzeni

- wyalienowanie

- miejsca bezpieczne

- miejsca o tożsamości lokalnej

Modele relacji człowiek - przestrzeń

- **Chrystian Norberg-Schultz:**

miejsce to przestrzeń, w której dzieje się życie

rezultat między działaniem, koncepcją a atrybutami fizycznymi

Modele relacji człowiek - przestrzeń

- **Kevin Lynch:**

odczuwanie jako interakcja między osobą a miejscem
(zależy od jakości formy przestrzennej i od kultury
temperamentu, statusu, doświadczenia, celu obserwatora)

W projektowaniu miejsca istotne:

złożoność i tajemnica

(tajemnica, ukryte informacje stymulują użytkowników przestrzeni do
przemieszczania się i jej eksplorowania)

Modele relacji człowiek - przestrzeń

- **Małgorzata Dymnicka:**

Destrukcyjny wpływ czasu wobec miejsc
miasto jest w stałym procesie „stawania się”
czas ma wpływ destrukcyjny wobec miejsc – w sensie naturalnym
(fizyczna obecność), semantyki miejsc oraz więzi pierwotnych
więzi społecznych i interakcji

- **Giddens:**

„oddzielanie się czasu od przestrzeni”
zapominanie znaczeń, przenoszenie relacji społecznych do
przestrzeni wirtualnej

Modele relacji człowiek - przestrzeń

- **Współczesne relacje:**

interakcje społeczne poza miejscem w sensie fizycznym, np.
media społecznościowe, na nieoznaczoną odległość
atrofia klasycznego pojęcia miejsca

powrót do „miejsca” w przestrzeni fizycznej jako:

- miejsca spotkań
- miejsca „oswojonego”

Struktura miasta

Miasto złożone w miejsc (przestrzeni publicznych)

- stałych, zapisanych na trwale w kodzie tożsamości miasta
- nowych (odkrywanych, przywracanych, odtwarzanych)
- nowych (kreowanych)
- miejsc „nie-miejsc” (o potencjalności do przekształceń)

TOŻSAMOŚĆ

[identyfikowalność]

- Tożsamość społeczna
- Tożsamość osobista
- Tożsamość kulturowa
- Tożsamość regionalna
- Tożsamość narodowa
- Tożsamość przestrzenna

Zespół cech z jakimi identyfikuje się dana osoba lub grupa społeczna.
(jakie cechy charakterystyczne?)

TOŻSAMOŚĆ SPOŁECZNA

- **Tożsamość społeczna** – okazywanie innym jednostkom i samemu sobie identyfikacji (utożsamiania się) z jakimiś elementami rzeczywistości społecznej.
- **Obiektywne ujęcie TOŻSAMOŚCI** kładzie nacisk na role, pozycje, stosunki społeczne łączące jednostkę z grupami społecznymi.
- **Subiektywne ujęcie TOŻSAMOŚCI** łączy się z osobistym poczuciem tożsamości oraz jej samoświadomością, gdzie ważne są treści wewnętrzne jednostki, takie jak rozwiązywanie konfliktów czy realizacja zadań sobie postawionych.

Społeczność **terytorialna i nieterytorialna** jako przedmiot polityki miejskiej
(miejscowi i obcy)

TOŻSAMOŚĆ PRZESTRZENNA

Poczucie tożsamości kształtowane jest również przez **przestrzeń**, w której zachodzi socjalizacja jednostki (rola edukacji przez percepcję przestrzeni):

*”**Znaczenie miejsca** jako przestrzeni interakcji oznacza wspólnotowy wymiar wartości **miejsc pamięci** poprzez rozumienie ich nierozzerwalnie z kulturą danego regionu. **Zbiorowe postrzeganie symboli** wzmacniające poczucie przynależności regionalnej wynika z powszechnego podzielenia istotności danych elementów przez zbiorowość, która ma na uwadze ich wspólne rozumienie przez użytkowników przestrzeni”.*

Tomasz Burdzik, [Przestrzeń jako składnik tożsamości w świecie globalizacji](#). „Kultura — Historia — Globalizacja”. 11, s. 17, 2012. Instytut Kulturoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego

Tożsamość przestrzenna miast Pomorza Zachodniego w grafice – tworzenie symboli

TOŻSAMOŚĆ MIEJSCA - DEFINICJA

Rdzeń integrujący wszelkie **charakterystyki i wartości miejsca** – przestrzenne i humanistyczne, które nawarstwiają się w procesie trwania, doświadczania miejsca i budowania wspólnej pamięci. Tożsamość stanowi o **autentyczności i niepowtarzalności** miejsca.

M. Żmudzińska-Nowak

Stałe i zmienne elementy kształtujące tożsamość miejsc i miast.

Wizerunek miasta złożony z komponentów tożsamości widzianych oczami poszczególnych grup odbiorców przestrzeni.

Lokalizm terytorialny – osłabienie i renesans lokalizmu (F.Fukuyama).

TOŻSAMOŚĆ MIEJSCA – cd.

Stale i zmienne elementy kształtujące tożsamość miejsc i miast.

Wizerunek miasta złożony z komponentów tożsamości widzianych oczami poszczególnych grup odbiorców przestrzeni.

Lokalizm terytorialny – osłabienie i renesans lokalizmu (F.Fukuyama).

REWITALIZACJA - DEFINICJA

Złożony, długofalowy proces przemian **przestrzennych, społecznych i ekonomicznych** w zdegradowanych częściach miasta, przyczyniający się do:

- Poprawy jakości życia mieszkańców,
- Przywrócenia ładu przestrzennego,
- Ożywienia gospodarczego,
- Odbudowy więzi społecznych.

REWITALIZACJA cd.

Proces ten ukierunkowany jest na:

- Rozwiązywanie problemów rozwojowych,
 - Pobudzenie potencjału przedsiębiorczości,
- za pomocą takich narzędzi, jak:
- Wspieranie miejscowych inicjatyw z zakresu infrastruktury technicznej, turystycznej, kulturalnej, społecznej i służącej rozwojowi gospodarczemu.
 - Aktywizacja obszarów miejskich,

Czynna współpraca partnerów lokalnych, jak:

- ❖ władze publiczne,
- ❖ związki i organizacje społeczne, gospodarcze, pozarządowe,
- ❖ grupy mieszkańców i instytucji lokalnych.

ROLA REWITALIZACJI

- **Rewitalizacja** jest jednym z procesów oddziaływania na „miejsca”, na te złożone, mistycznie tajemnicze przestrzenie, obarczone historią zdarzeń, pamięcią zbiorową i wspomnieniami pojedynczych mieszkańców.
- **Rewitalizacja jest misją zachowania wartości**, które należy przekazać następnym pokoleniom, w myśl rozwoju zrównoważonego, który dotyczy również kultury materialnej i jej zdobyczy.
- Rewitalizacja jest też zadaniem **przywracania tożsamości utraconej** przez miasta, społeczności lokalne.
- **Ochrona i konserwacja zabytków**, istotne komponenty rewitalizacji, nie są celami wyabstrahowanymi od zagadnień tożsamości. Służą przywracaniu tożsamości miejsc w jej różnych warstwach - religijnej, narodowej, miejskiej czy lokalnej.

ROLA REWITALIZACJI cd.

- W procesach rewitalizacji dochodzi również do **nadawania tożsamości nowej**, niebyłej miejscom i przestrzeniom.
- **Kreowanie miejsc** następuje poprzez nowe koncepcje architektoniczno-urbanistyczne, w których rozstrzyganiu istotny powinien być **czynnik partycypacji społecznej**, poprzez wydarzenia (incydentalne, cykliczne, stałe, tymczasowe) oraz nadawanie miejscom ich roli społecznego dialogu (spotkanie, dialog, protest, historia).
- Do tych nowych tożsamości, nowych miejsc lub miejsc zmienionych fizycznie, przestrzennie i znaczeniowo, społeczeństwo musi się przyzwyczaić, oswoić je, by w końcu móc je przyjąć jako własne. Tu również rolę wiodącą pełni **czynnik czasu**, czasu osvajania, inkubacji, akceptacji i dostosowania.

Miejsca tożsamości przestrzennej w Szczecinie

Tożsamość miasta identyfikowana przez charakterystyczne miejsca
– Szczecin, Wały Chrobrego

Nadawanie przestrzeniom nowych tożsamości – kreowanie nowych miejsc Plac Solidarności i Filharmonia w Szczecinie

Wykreowanie nowych wartościowych miejsc dla tożsamości Szczecina.

Rewitalizacja obszaru Podzamcza w Szczecinie
przez odtworzenie i odbudowę struktur
nieistniejących.

Rewitalizacja kwartałów o długim procesie inkubacji.

Pasaż Bogusława w Szczecinie.

Ul. Kaszubska przy Galerii kaskada w Szczecinie.

Trafostacja Sztuki w Szczecinie. Adaptacja zdegradowanej przestrzeni przemysłowej na „nowe miejsce w mieście”.

- KRYTERIUM TOŻSAMOŚCI MIEJSCA W REWITALIZACJI MIAST – ZBIGNIEW PASZKOWSKI - ŁUKĘCIN 2018

Hotel Dana – zachowanie formy przy zmianie funkcji.
Uszanowanie wartości przestrzennych i pamięci zbiorowej.

Miejsce przed Kinem Kosmos – porażka niezrozumienia pojęcia tożsamości miejsca.

Wizja przekształceń ul. Śląskiej w Szczecinie w celu podniesienia jakości funkcjonalno-przestrzennej miejsca.

Rozbiórki w przestrzeni zdegradowanej. Rewitalizacja przez destrukcję?

- KRYTERIUM TOŻSAMOŚCI MIEJSCA W REWITALIZACJI MIAST – ZBIGNIEW PASZKOWSKI - ŁUKĘCIN 2018

- KRYTERIUM TOŻSAMOŚCI MIEJSCA W REWITALIZACJI MIAST – ZBIGNIEW PASZKOWSKI - ŁUKĘCIN 2018

- **KRYTERIUM TOŻSAMOŚCI MIEJSCA W REWITALIZACJI MIAST – ZBIGNIEW PASZKOWSKI - ŁUKĘCIN 2018**

- KRYTERIUM TOŻSAMOŚCI MIEJSCA W REWITALIZACJI MIAST – ZBIGNIEW PASZKOWSKI - ŁUKĘCIN 2018

Wizje przekształceń formalno-przestrzennych kwartału 21 w Szczecinie na nowe miejsce w mieście kontynuujące tożsamość kwartału.

Kreowanie nowych miejsc w mieście – Szczecin, Pl. Orła Białego (projekt)

Rewitalizacja wizerunkowa śródmieścia Szczecina. Wizja Al. Wojska Polskiego.

PODSUMOWANIE

Przestrzeń miasta budowana jest zarówno z miejsc (przestrzeni publicznych), które są elementami stałymi w zakresie ich fizycznej przestrzenności i wartości, jak i miejsc nowych, które uzyskują swoją wartość w czasie.

Miejsca dojrzewają w czasie, „obrastają” społeczną i indywidualną tożsamością.

Rewitalizacja miejsc musi uwzględniać **ochronę i zachowanie tradycyjnie uwarunkowanych miejsc**.

Rewitalizacja powinna **kreować nowe miejsca** wzbogacające tożsamość miasta.

Rewitalizacja przywraca miejscom ich znaczenie jako znaków tożsamości lub tworzy nową symbolikę, która potrzebuje czasu na wpisanie się do kodu genetycznego miasta.

Udana rewitalizacja?

Udana rewitalizacja powinna:

- spełniać wieloaspektowe kryteria tożsamości: społeczne, przestrzenne, kulturowe i regionalne.
- odpowiadać na pytania:
 - Komu ma służyć?
 - Dla kogo jest ważna?
 - Czy zachowując wartości historyczne, jednocześnie **reprezentuje wizję przyszłości, jest nowoczesna, spełni dzisiejsze i przyszłe oczekiwania?**

A wide-angle, high-angle photograph of a crowded waterfront promenade at night. The promenade, a wide concrete walkway, is filled with people walking and socializing. To the left of the promenade is a body of water, and to the right is a road with parked cars and trees. In the background, a bridge with a red and white truss structure spans the water, and the city skyline is visible under a dark blue night sky. The scene is illuminated by streetlights and the lights of the bridge and city buildings.

DZIĘKUJĘ PAŃSTWU
ZA UWAGĘ